

REPUBLIKA E SHQIPÉRISË

KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 470 prot.

Tiranë, më 06.03. 2020

Lënda: Dërgohet Rekomandim për hartimin dhe miratimin e aktit nënligjor përkatës për sigurimin e pajisjeve ndihmëse tifloteknike për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Për statusin e të verbërit*”.

**Znj. OGERTA MANASTIRLIU
MINISTËR
MINISTRIA E SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES SOCIALE**
Adresa: Rruga e Kavajës, Nr. 1001, Tiranë

Për dijeni: **KËSHILLIT TË MINISTRAVE**
Adresa: Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", Tiranë

**Znj. EGLANTINA BARDHI
Drejtore Ekzekutive
Shoqata "Together for Life"**
Adresa: Rr. Brigada VIII, Pallati jeshil Tekno-projekt, Shk.2, Ap.2, Tiranë

T I R A N Ë

E nderuar znj. Ministre,

Në kuadër të:

- ✓ ushtrimit prej Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, me statusin e institucionit të pavarur publik, të atributeve që i jepen prej Ligjit nr. 10221 datë 04.02.2010 “Për mbrojtjen nga diskriminimi”, për të siguruar mbrojtje efektive nga diskriminimi dhe nga çdo formë sjellje që nxit diskriminimin;
- ✓ zbatimit të nenin 32, pika 1, germa “ë”, të ligjit Nr. 10 221 datë 04.02.2010, i cili parashikon :

“Komisioneri ka kompetencë t'u bëjë rekomandime autoriteteve kompetente, sidomos duke propozuar miratimin e legjislacionit të ri, ose ndryshimin apo reformimin e legjislacionit ekzistues”.

- ✓ krijimit të terrenit të përshtatshëm ligjor për aplikimin dhe zbatueshmërinë efektive të detyrimeve konvenciale që burojnë nga Konventa e OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”, nen 4/1 i së cilës parashikon :

“Shtetet Palë marrin përsipër të sigurojnë dhe promovojnë realizimin e plotë të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut për të gjithë personat me aftësi të kufizuara pa diskriminimin të ndonjë lloji me bazë aftësinë e kufizuara.”

- ✓ zbatimit efektiv të ligjit nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, miratuar në fryshtën e Konventës, në lidhje me përmbrashjen e qëllimit të ligjit; si dhe për të garantuar nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në të gjitha sferat e shoqërisë, në kushte të barabarta me të tjerët, duke mundësuar autonominë dhe jetesën e pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet ofrimit të ndihmës e të mbështetjes;
- ✓ sensibilizimit për të marrë të gjitha masat e duhura, përfshirë ndërhyrjet në legjislacion, për të modifikuar ligjet, rregulloret, zakonet dhe praktikat ekzistuese që përbënë diskriminim ndaj personave me aftësi të kufizuara, bazuar në nenin 20 të ligjit nr. 93/2014, i cili parashikon:

“Bazuar në këtë ligj, institucionet përgjegjëse ndërmarrin ndryshime graduale në aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi për të përshtatur formulimin, termat, synimin dhe qëllimin me modelin dhe imazhin bashkëkohor të dëmtimit dhe aftësisë së kufizuara, veçanërisht me autonominë dhe të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për jetesë të pavarur dhe me përfshirjen e tyre në të gjitha sferat e jetës, në kushte të barabarta me të tjerët.”

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi parashtron Rekomandimin si më poshtë:

I. QËLLIMI

Qëllimi i këtij Rekomandimi është eliminimi i situatës diskriminuese që është krijuar në dëm të personave **me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për statusin e të verbërit”**, e krijuar si pasojë e mospërmbrashjes së detyrimit për nxjerrjen e akteve nënligjore në bazë e për zbatim të ligjit nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit” , i ndryshuar , si dhe ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statutin e invalidit", i ndryshuar.

“Rregullimi i domosdoshëm dhe i përshtatshëm” që nevojitet në rastin në fjalë është sigurimi i pajisjeve ndihmëse tifloteknike për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për statusin e te verbërit”.

Për efekt të këtij Rekomandimi, me pajisje ndihmëse tifloteknike do të konsiderohet çdo libër në *brail* apo folës, mjet, aparat, paisje apo program që i shërben qytetarit të verbër për të patur akses në informacion, autonomi në lëvizje, vetëveprim dhe në edukimin e përgjithshëm dhe atë profesional.¹ *Pajisje ndihmëse tifloteknike janë: orë braile me kurdisje, fjalor folës, matës tensioni dixhital, njësi folëse për matësit e diabetit, pllakë brail, matës dhe monitorues i sasisë së glukozës ne gjak, shkop për orientim, orë folëse apo xhepi, kompjuter, etj.*

Pajisjet ndihmëse tifloteknike mund kategorizohen si vijon²: 1. Paisje ndihmëse për jetesën e përditshme; 2. Paisje ndihmëse për arsimimin; 3. Paisje ndihmëse mbi teknologjinë e informimit dhe komunikimit; 4. Paisje ndihmëse për orientimin dhe lëvizshmërinë; 5. Paisje ndihmëse për personat me shikim të pjesshëm.

II. SHKAKU

Shkak për adresimin e këtij Rekomandimi, është bërë informacioni i paraqitur nga Shoqata "Together for Life", sipas të cilët parashtronhet problematika e mungesës së pajisjeve ndihmëse tifloteknike, për të cilën janë njohur përmes ankesave të pacientëve me verbëri të ndryshme të cilët i janë drejtuar kësaj shoqate.

Pas analizës së thelluar të përbajtjes dhe thelbit të kërkesës, KMD konkludoi se ekziston një situatë diskriminuese në lidhje me sigurimin apo garantimin e pajisjeve ndihmëse tifloteknike ose mjeteve ndihmëse dëgjimore për personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, ardhur nga mungesa e rregullimit ligjor ekzistues përkatës, i cili do të duhet të eliminohet sa më shpejt që të jetë e mundur.

III. SITUATA DISKRIMINUJSE DHE ANALIZA E LEGJISLACIONIT TË ZBATUESHËM

Në kuadër të trajtimit të kësaj problematike, me synimin për të qenë sa më shterues dhe për të eliminuar situatat të cilat krijojnë baza për trajtime të diferencuara të pabazuara në justifikime objektive dhe të arsyeshme, Komisioneri analizoi legjislacionin e mëposhtëm:

Ligji nr. 93/2014, "Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara"

neni 2 germat "a" dhe "b"

"Ky ligj ka si qëllim të garantojë nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në të gjitha sferat e shoqërisë, në kushte të barabarta me të tjerët, duke mundësuar autonominë dhe jetesën e pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet ofrimit të ndihmës e të mbështetjes si dhe përcaktion përgjegjësinë e të gjitha strukturave publike dhe jopublike, përfshire organet shtetërore, qendrore dhe vendore, në zbatimin e parimeve të përfshirjes dhe aksesueshmërisë për të zvogëluar, deri në heqje, pengesat për personat me aftësi të kufizuara, me qëllim mundësimin e pjesëmarrjes së tyre të barabartë në shoqëri"

¹ Sipas informacionit të dhënë nga Shoqata "Together for Life"

² Shembuj të pajisjeve ndihmëse tifloteknike mund të gjenden në: <https://www.shvsh.org.al/tiflogjia/pajisjet>

neni 3 pika 9

“Persona me aftesi të kufizuara” janë individët që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime të cilat, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore dhe të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët.”

neni 5 pika 1

“Jeta e pavarur u siguron personave me aftesi të kufizuara zgjedhje, kontroll dhe liri të njëjtë me të tjerët, kur është nevoja, nëpërmjet ofrimit të mbështetjes dhe të ndihmës, bazuar në zgjedhjen dhe aspiratat e vetë individit për nevojat e jetës së përditshme, përfshirë aksesin në strehim, transport, shëndetësi, kujdes social, arsimim, punësim dhe shërbime e mundësi të tjera, si dhe nëpërmjet pjesëmarrjes në të gjitha sferat e jetës, përfshirë jetën familjare, komunitare dhe qytetare”.

Ligji nr. 10 383, datë 24.2.2011, “Për sigurimin e detyrueshëm të kujdesit shëndetësor në Republikën e Shqipërisë”

neni 8 pika 1

“Ky ligj ka për qëllim të vendosë dhe zbatojë skemën e sigurimeve të detyrueshme të kujdesit shëndetësor në Republikën e Shqipërisë. Sipas Nenit 5, Pika 2, germat “a” dhe “b”, të këtij Ligji, “2. Sigurimi i detyrueshëm shëndetësor mbulon, gjithashtu, kategoritë e mëposhtme të personave ekonomikisht joaktivë, pagesa e kontributeve të të cilëve financohet nga Buxheti i Shtetit ose burime të tjera të përcaktuara me ligj:

- a) personat që përfitojnë nga Instituti i Sigurimeve Shoqërore;*
- b) personat që përfitojnë ndihmë ekonomike ose pagesën për aftesinë e kufizuar, në përpunje me legjislacionin përkatës;”*

Neni 10, Pika 1

“Sigurimi i detyrueshëm financon paketat e shërbimeve të sigurimit të detyrueshëm, ku përfshihen: a) vizitat, ekzaminimet dhe trajtimet mjekësore në qendrat e kujdesit shëndetësor parësor publik dhe në spitalet publike;... 2. Paketat e shërbimeve të sigurimit të detyrueshëm hartohen duke përcaktuar: c) listën e pajisjeve mjekësore, si dhe masën e mbulimit të tyre.”.

Ligji nr. 10 107, datë 30.3.2009, “Për kujdesin shëndetësor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar

neni 2 “E drejta për kujdes shëndetësor është një e drejtë themelore e individit, se kujdesi shëndetësor bazohet në mosdiskriminim, eficencën dhe cilësinë e shërbimit, duke garantuar sigurinë e pacientit dhe paanësinë, se ky shërbim realizohet duke përfshirë aktorët e ndryshëm, si pacientët, konsumatorët dhe qytetarët dhe bazohet në llogaridhëni ndaj qytetarëve.”

neni 3 pika 7

“Sistemi i kujdesit shëndetësor” është organizimi, financimi dhe shpërndaria e shërbimeve të kujdesit shëndetësor, ku përfshihen: promovimi dhe parandalimi shëndetësor; shërbimi diagnostikues, terapeutik dhe rehabilitues; politikat e kujdesit shëndetësor, ligjet, rregulloret dhe standarde për zbatimin e politikave dhe bashkëveprimit të qeverisë qendrore, vendore dhe ofruesve publikë ose privatë të shërbimeve shëndetësore.”

Ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 "Për Statusin e të Verbërit", i ndryshuar

- neni 1 "Përfitojnë nga ky ligj të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshëm shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët sipas kritereve mjekësore janë të paaftë për punë në kushte normale."
- neni 3 "Shteti mbrojnë nga të gjitha llojet e shfrytëzimit, diskriminimit, abuzimit, fyerjes dhe talljes..."
- neni 9 "Shteti bën sigurimin shëndetësor të të verbërvë falas, si dhe përfitimin e ilaçeve dhe pajisjeve ndihmëse mjekësore falas, deri në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave. Ministria e Shëndetësisë dhe e Mbrojtjes së Mjedisit përcakton listën e pajisjeve ndihmëse".
- Neni 15 "Personat e verbër të përcaktuar në nenin 1 të këtij ligji përfitojnë të gjitha të drejtat e parashikuara në ligjin nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statutin e invalidit".

Ligji nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", i ndryshuar parashikon:

Neni 8 pika 1 *Instituti i Sigurimeve Shoqërore administron pajisjen e invalidëve me:*

- a) mjete lëvizëse dhe pajisje të ndryshme ortopedike;
- b) **me mjete ndihmëse dëgjimore e pamore speciale;**
- c) me mjete ndihmëse kardiakë etj.

Kriteret përcaktohen me rregullore të Institutit të Sigurimeve Shoqërore."

Sjellim në vëmendjen Tuaj parashikimin ligjor me Vendimin e Këshillit të Ministrave Nr. 381, datë 20.5.1996, ndryshuar me VKM nr. 385, date 14.7.2000, VKM nr. 437 datë 26.6.2003, "Për zbatimin e ligjit nr.7889, date 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", i cili në pikën 4 të tij sanksiononte:

"Në zbatim të nenit 8 të ligjit nr.7889, date 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", Institutit të Sigurimeve Shoqërore i akordohet çdo vit nga buxheti i shtetit një fond në lekë për blerjen: a) e mjeteve lëvizëse dhe të pajisjeve të ndryshme ortopedike; b) e **mjeteve ndihmëse dëgjimore e pamore speciale;** c) e mjeteve ndihmëse kardiakë etj. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe i shtrin efektet financiare nga 1.5.1995."

Pra kjo VKM, në pikën 4 të saj, rregullonte marrëdhëni e sanksionuar në nenin 8 pika 1 të ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", i ndryshuar, duke parashikuar akordimin e një fondi të veçantë çdo vit për blerjen e mjeteve ndihmëse dëgjimore pamore, të cilat do të administrohen nga Institutit Sigurimeve Shoqërore nëpërmjet një Rregulloreje të posaçme të këtij instituti.

Rezulton se ky rregullim ligjor ka qëndruar në fuqi deri në vitin 2008, kohë kur u shfuqizua me VKM Nr. 869, datë 18.06.2008 "Për zbatimin e ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Statusi i Invalidit".

Ky Vendim i Këshillit të Ministrave nuk ka parashikuar, në asnjë pikë të tij, rregullimin në lidhje me nenin 8 pika 1 të ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", duke mos mundësuar vijimin e procedurave nga ana Institutit të Sigurimeve Shoqërore për blerjen dhe pajisjen e personave të verbër **me mjete ndihmëse dëgjimore e pamore speciale;** ne thelb duke lënë të pazbatuar detyrimin ligjor sipas nenit 8 pika 1 të ligjit "Statusi i invalidit"

Aktet juridike duhet të jenë në pajtim me aktet juridike më të larta si në kuptimin formal, ashtu edhe atë material. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor. Në këtë kuptim, Vendimi Këshillit të Ministrave Nr. 869, datë 18.6.2008 nuk ka reflektuar detyrimin kushtetues te të qënurit në përputhje me dispozitën ligjore, nenin 8 te ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994.

Ligji nr. 7889, datë 14.12.1994 "Për statutin e invalidit", i ndryshuar, si dhe Ligji nr. 8098, datë 28.3.1996 "Për Statusin e të Verbërit", në nenet përkatëse 20 dhe 17 kane parashikuar të drejtën dhe detyrimin Tuaj për *nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim te ligjeve*.

IV. STANDARTET E ZBATUESHME PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

1. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, në nenin 55, përcakton se: "*I. Shtetasit gëzojnë në mënyrë të barabartë të drejtën për kujdes shëndetësor nga shteti.*" Pra, Kushtetuta e lidh ngushtësisht këtë të drejtë me barazinë e shtetasve si dhe me ndalimin e diskriminimit ndërsa e vendos këtë të drejtë si një parim bazë në politikën e shtetit.

2. Konventa e OKB-së "Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuar", ratifikuar me Ligjin nr. 108/2012, dt. 15.11.2012, ka për qëllim të promovojë, të mbrojë dhe të sigurojë që të gjithë personat, përfshirë edhe ata me aftësi të kufizuara të gëzojnë plotësisht dhe në mënyrë të barabartë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut.

Personat me aftësi të kufizuara, bazuar në këtë Konventë, përfshijnë ata persona që kanë dëmtime fizike, mendore, intelektuale apo shqisore afatgjata, të cilat, në ndërveprim me bariera të ndryshme, mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në baza të barabarta me të tjera.

Diskriminim për shkak të aftësisë së kufizuar, sipas kësaj Konverte, ka kuptimin e çdo dallimi, përjashtimi apo kufizimi për shkak të aftësisë së kufizuar, që ka si qëllim ose ndikon në pengimin apo mohimin e njohjes, gjëzimit apo ushtrimit, njësoj si gjithë të tjerët, të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut në fushën politike, ekonomike, shoqërore, kulturore, civile apo në ndonjë fushë tjetër. Në këtë përkufizim përfshihen të gjitha format e diskriminimit, duke përfshirë edhe mohimin e përshtatjes së arsyeshme.

Lidhur me *garantimin e aksesit të personave me aftësi të kufizuar*, kjo Konventë parashikon se, me qëllim që të gjithë personat me aftësi të kufizuar të mund jetojnë në mënyrë të pavarur dhe të marrin pjesë plotësisht në të gjitha aspektet e jetës, Shtetet Palë do të marrin masat e duhura për të siguruar që personat me aftësi të kufizuar, ashtu si gjithë të tjerët, të kenë akses në ambjentet fizike, ndaj transportit, informacionit dhe komunikimit, duke përfshirë edhe teknologjitet dhe sistemet e informacionit dhe komunikimit, si dhe në facilitete apo shërbime të tjera të disponueshme apo të ofruara për publikun, si në zonat urbane dhe ato rurale...

Gjithashtu, Shtetet Palë duhet të marrin masat e duhura për: (f) Të inkurajuar forma të tjera të përshtatshme të assistencës dhe mbështetjes për personat me aftesi të kufizuar për tu siguruar që ata të kenë akses në informacion. (h) Të promovuar projektimin, zhvillimin, prodhimin dhe shpërndarjen e teknologjive dhe sistemeve të aksesueshme të informacionit dhe komunikimit në një fazë të hershme, në mënyrë që këto teknologji dhe sisteme të bëhen të aksesueshme me një kosto minimale.

3. Ligji nr. 10 221, dt. 04.02.2010 “Për mbrojtjen nga diskriminimi” përcakton se aftesia e kufizuar përbën një shkak të mbrojtur diskriminimi.

Diskriminimi përkufizohet në nenin 3, pika 1, si: “*Çdo dallim, përjashtim, kufizim apo preferencë, bazuar në cilindo shkak të përmendor në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim apo pasojë pengesën apo bërjen e pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njoitura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe me ligjet në fuqi.*

Neni 7, pika 1, parashikon se: “*Çdo veprim apo mosveprim i autoriteteve publike ose i personave fizikë a juridikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë apo privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëta apo të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë apo grupe personash, përbën diskriminim*”.

Mohimi i përshtatjes së arsyeshme parashikohet si formë diskriminimi në nenin 3, pika 7, të ligjit, ku thuhet shprehimisht se: "Mohim i një përshtatjeje të arsyeshme" është ajo formë diskriminimi që ndodh kurdoherë kur ka një mohim ose kundërshtim për të kryer ndryshime ose rregullime të domosdoshme e të përshtatshme që nevojiten në një rast të veçantë dhe nuk imponojnë një barrë të tepruar, me qëllim që të sigurohet gjëzimi dhe ushtrimi në baza të barabarta i të drejtave dhe lirive themelore për personat me aftesi të kufizuar, ose të ndodhur në kushtet e tjera të përmendura në nenin 1 të këtij ligji".

Sa më lart, rezulton se “*rregullimi i domosdoshëm dhe i përshtatshëm*” që nevojitet në rastin në fjalë është sigurimi i pajisjeve ndihmëse tifloteknike për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Për statusin e te verbërit*”.

4. Me Vendim të Këshillit të Ministrave nr. 483, datë 29.06.2016 është miratuar **“Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Aftesi të Kufizuara 2016-2020”**. Në analizën e situatës për sa i përket aksesueshmërisë fizike, në Planin e Veprimit është konstatuar se lëvizja e pavarrur në rrugë dhe në trotuare është pothuajse e pamundur për personat në karrige me rrota apo që përdorin shkop mungojnë mjetet ndihmëse si shkopinjtë e bardhë ,qentë orientues dhe qentë ndihmës.

Në këtë kuadër, ky Plan Veprimi ka parashikuar Qëllimin Strategjik nr. 6, sipas të cilit, do të duhet:

“Të sigurohet një kujdes shëndetësor i aksesueshëm, i përballueshëm dhe i barabartë për personat me aftësi të kufizuara.”

Objektiv 3 i këtij Qëllimi Strategjik, parashikon detyrimin që:

“Të planifikohen buxhetet për sigurimin e mjeteve ndihmëse (karrige me rrota, aparate dëgjimi, etj).”

Synimi i këtij qëllimi strategjik është që, deri në vitin 2020, të rritet numri dhe lloji i mjeteve ndihmëse të rimbursuara nga shteti për PAK sipas nevojave.

V. KONKLUZIONE

1. Të drejtat e njohura me ligj për personat e verbër, të parashikuara në Nenet 8 dhe 9, të Ligjit nr. 8098, dt. 28.03.1996, “Për statusin e të verbërit”, i ndryshuar, në Nenin 8, pika 8.1, i Ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 ”Për statutin e invalidit”, i ndryshuar, në Nenin 10, Pika 1, germa “a”, të Ligjit nr. 10 383, datë 24.2.2011, “Për sigurimin e detyrueshëm të kujdesit shëndetësor në Republikën e Shqipërisë” që garantojnë të drejtën përfitimin e ilaçeve dhe pajisjeve ndihmëse mjekësore falas, deri në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave (Ministria e Shëndetësisë dhe e Mbrojtjes së Mjedisit përcakton listën e pajisjeve ndihmëse), për mjete ndihmëse dëgjimore e pamore speciale si dhe për kryerjen e vizitave, ekzaminimeve dhe trajtimit mjekësore në qendrat e kujdesit shëndetësor parësor publik dhe në spitalet publike, nuk janë respektuar.

2. Mungon akti nënligjor përkatës Për sigurimin e pajisjeve ndihmëse tifloteknike

Vendimi Nr. 381, datë 20.5.1996, në të cilin parashikohej, ne piken 4 se: “Në zbatim të nenit 8 të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 ”Për statusin e invalidit”, Institutit të Sigurimeve Shoqërore i akordohet çdo vit nga buxheti i shtetit një fond në lekë për blerjen: b) e mjeteve ndihmëse dëgjimore e pamore speciale.”, **është shfuqizuar.**

3. Në vlerësimin e Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, qasja e shtetit shqiptar, si vend ratifikues pa rezerva i Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuar dhe me standarte ligjore të larta kombëtare, nuk duhet të jetë ajo e regresit pra e shfuqizimit të një akti ligjor që ofron garanci për personat me aftësi të kufizuara, në rastin në fjalë për personat me aftësisë të kufizuara në shikim, por drejt rritjes së këtyre standardeve dhe garancive.

4. Materializimi i shumë të drejtave për qytetarët, bëhet nëpërmjet nxjerjes së ligjeve dhe akteve nënligjore nga ana e qeverisë. Duke mos vepruar, duke mos miratuar aktet nënligjore të urdhëruara nga ligji për t'u miratuar, institucionet përgjegjëse u mohojnë qytetarëve të drejtën për të përfituar nga një e drejtë që i'u njihet me ligj.

5. Bazuar në analizën e legjislacionit kombëtar në fuqi dhe atij ndërkombe tar të ratifikuar nga vendi ynë, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi vëren se mungesa e pajisjeve

ndihmëse ndihmëse tifloteknike, për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Per statusin e te verbërít*”, ka karakter diskriminues dhe vjen në kundërshtim më parimin e mosdiskriminimit.

Mungesa e këtyre mjeteve ndihmëse speciale përbën një ***kufizim***, bazuar në aftësinë e kufizuar të këtij grapi personash apo komunitetit të të verbërve në Shqipëri, të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave dhe lirive themelore, të njoitura në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare dhe legjislacionin e brendshëm shqiptar, të parashtuara sa më lart.

6. Si përfundim, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi vlerëson se **sigurimi i pajisjeve ndihmëse tifloteknike për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Për statusin e te verbërít*”, duhet të rregullohet me një akt nënligjor apo çfarëdo lloj mundësie tjetër ligjore që do përmbushte këtë qëllim.**

Sa më lart, bazuar në nenin 32, pika 1, germa “ë”, të ligjit Nr. 10 221 datë 04.02.2010 “*Për mbrojtjen nga diskriminimi*”, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi:

R E K O M A N D O N :

- Marrjen e masave nga ana e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale për hartimin dhe miratimin e aktit nënligjor përkatës për sigurimin e pajisjeve ndihmëse tifloteknike për të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët përfitojnë nga ligji nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Për statusin e te verbërít*”.**

Lutemi përcjelljen e informacionit, brenda 30 ditëve nga marrja dijeni, në lidhje me veprimet që do të ndërmarrën nga ana Juaj, për zbatimin e këtij rekomandimi.

Duke Ju falenderuar për mirëkuptimin Tuaj,

KOMISIONERI

